

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre 6 ft.
Fél évre 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ÓRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők: Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hova az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők: Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmendetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csengey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén“ nyomdája.

A kassai ref. egyház örömnapja.

Felejthetetlen emlékü nap marad a kassai ref. egyház tagjaira nézve a f. évi június hó 23-a. Az e napon tartott presbiteri gyűlésben jelentette be ugyanis az egyháztanács egyik érdemes tagja, ref. egyházunknak törhetetlen buzgóságu híve, *Munkácsy József* ur, hogy templomunk homlokzatát átalakíttatja, tornyát pedig az eddiginek körülbelül kétszeres magasságára felépítteti, saját költségén, egyháza iránti hű ragaszkodásának bizonyosságául és emlékeül.

A lelkes ajánlattevő a jövő évben óhajtottá ugyan e nagy és szép munkát elvégeztetni, hogy a millennium nagy esztendejét saját körünkben annál emlékezetesebbé és örvendetesebbé tegye; tekintve azonban, hogy az egyház épen a folyó évben fedeti újra horganyozott vaslemezrel templomát, célszerűségi szempontból elállott előbbi szándékától s már a jelen évben végzi azt el Isten segítségével, amit eredetileg a jövő évre tervezett.

Az egyháztanács ülését a lelkész-elnök a következő beszéddel nyitotta meg:

Még nincs egészen három esztendeje, hogy szerencsés lehetek a kassai egyház szolgálatában állani s ime e mai napon tartandó presbiteri ülés immár a harmadik, mely nemesak reám nézve bir rendkívüli fontossággal, de az egyház életében is jelentőséget s történetében emlékeztetést kér magának.

Az első ily, rám nézve felejthetetlen emlékü ülés 1892. aug. 7-én, beköszönésem napján volt, midőn önöktől, mélyen tisztelt Uraim, szeretettel fogadva s szívélyesen üdvözölve, mindenekelőtt pedig a nagy Isten segítségét kérve és abban bízva, elfoglaltam e fényes presbiteriumnak egyik elnöki székét.

A másik nevezetes ülés tavaly, febr. hó 11-én tartott, midőn indítványomra kegyesek voltak elhatározni, hogy Egyházunk megalapításának 250 éves fordulóját megünnepeljük s ennek emlékére egy urasztali kelyhet csináltatunk.

A harmadik, a két előbbinél sokszorosán nevezetesebb és fontosabb ülést ma engedte megérnünk a mi jó Istenünk.

Ösmerik mindnyájan, mélyen tisztelt uraim, a nagy olasz költő mondását: „Nincs nagyobb fájdalom, mint az, ha nyomoruságunkban visszaemlékezünk a boldog időkre“. Istennek hála! Egyházunk jelen korszaka egyáltalában nem mondható boldogtalannak, állapota épen nem mondható szerencsétlennek; ellen-

kezőleg tagjainak magas értelmi színvonalá, társadalmi állása és sulya, áldozatkész buzgósága, egyetértése, összetartása és kölcsönös szeretete egyaránt olyan tulajdonok, melyek egyházunkat a legtöbb testvér-egyház előtt a nemes irigység tárgyává tehetik illetve előbök követendő példaként állíthatják; azonban ösmerve a 250 éves mult kezdetének fényét és dicsőségét, ezen fénynek és dicsőségnek külső attributumait, bizony szegényesnek mondhatjuk jelen állapotunkat s sóhajtva tekintünk vissza a dicső hajdankor fényes napjaira. Az alapító ősök buzgalmából és áldozatkészségéből épült szép, masszív, évszázadokra szóló, magas tornyu, egykori templomunk erőszakkal elrabolva idegen kézen van; idegen kézen visszaszerezhetlenül; mostani templomunk elég csinos és tágas ugyan, de némileg eldugott helyen, nem méltó szomszédságban; van ugyan egy kis toronykája, melyet azonban hiába kérdez és keres az utas, midőn távolról elébe tárul városunk kies látóképe. Hiába mondjuk tisztelt Uraim, hogy mi a külsőségekre nem adunk sokat; hiába mondjuk vestis non facit monachum; mégis ime a ruha tisztesség; bármely egyház tekintélyéhez, sulyához nagyban hozzá járul a szép templom, a szép torony!

A szép torony, mely égfelé emelkedve, mintegy mutatja az irányt, a merre lelkünknek emelkedni és törekedni kell; egy megkövült intőjel, mely mindig azt predikálja, Excelsior; egy magasztos jelző monumentum, a mely tetejében a háromszázados ősi kakassal messziről figyelmezteti az idegent, hogy itt egy fényes, tekintélyes, hatalmas kálvinista egyház él és virágzik.

Mindez reánk nézve csak elérhetetlennek látszó vágy, csak egy szép álom volt, melyből nem hittük, hogy valóság lehessen; ennél fogva a boldogság, a megelégedés közepette is el-elborongott lelkünk a mult emlékein s a fájdalom talán könyet is lopott szemünkbe.

És ime az álom egész valósággá lett, ime egész váratlanul hangzik hazánkban az Ur szava Mikeásnál: *És te, gyülekezetnek tornya, Sion leányának vára, eljő tehozzád és elérkezik az előbbi uraság, a Jeruzsálem leányának birodalma.* (4. r. 80.)

Tisztelt Uraim! Az Ur jóvoltából sok boldog napja volt már életemnek, de egyen-egyen alig volt még nagyobb örööm, mint az elmúlt esütörtökön, e hó 20-án, amidőn d. e. 11 óra után Munkácsy József presbyter ur szerencsétlenül látogatásával, tudomásomra hozta, hogy

ő templomunk homlokzatát díszesen átalakíttatja, tornyunkat pedig kellő magasságra felépítteti, saját jószántából, saját vagyonából az Ur dicsőségére, az Ur házának díszére, hazánk ezer éves fennállásának emlékére mindnyájunk magasztos lelki örömére.

Tisztelt Uraim! Nem frázis, de valóság: az Ur házának szerelme, ha nem is emészt meg egészen, de az éltet, lelkesít, készit engem írni, szólni, tenni, élni. Önök mindannyian szintén szeretik az Ur házának dicsőségét, szeretik vallásukat, egyházukat; bizonyára mindnyájoknak kebelét eltölti az a vallásos öröm, amely most engem teljesen elfoglalva tart s melyből kifolyólag felkérem a mélyen tisztelt Egyháztanácsos Munkácsy József urat, méltóztassék indítványát előadni, illetőleg a torony rajzát és tervezetét előterjeszteni.

E beszéd elhangzása után előterjeszté Munkácsy ur az új építkezés tervezetét és rajzait, melyeket Repászky Mihály ösmert nevű kassai műépítész készített. Nagyon természetes, hogy a presbiterium tagjai a legnagyobb örömmel és köszönettel fogadták a nemes lelkű ajánlatot s készséggel adtak felhatalmazást a munkának kivitelére.

A nagy adományozó iránt Comáromi László kir. tanácsos, ny. alispán tolmácsolta a tőle megszokott ékes szavakban az egyháztanács elösmérését és köszönetét; az egyház nevében pedig Neményi Gyula árvaszéki elnök mondott hasonló meleg köszönő szavakat.

Az új torony, — ha annak felépítésére megsegít bennünket a jó Isten — nemesak a református egyháznak lesz méltó büszkesége, de nem kevés díszére fog válni magának Kassa városának is.

A nemeslelkű és áldozatkész adományozót pedig éltesse igen soká a kegyelem Istene, hogy még évek hosszú során át gyönyörködhessek nagy alkotásaiban s azon lelkes örömben, melyet szeretett egyháza tagjainak szerzett!

r. l.

Szabó Aladár és az „Órálló.“

Lapunk és Ntiszt. Szabó A. ur között felforgó ügyre nézve Szabó urtól a következő levelet kaptuk, melyet loyális kötelességünknek tartunk egész terjedelmében közölni.

Budapest, 1895. jul. 2.

Legyen szíves megengedni, hogy arra a támadásra, melyet Szerkesztő ur az „Órálló“ 51-ik számában ellenem intézett, egész tárgyilagosan válaszoljak s Szerkesztő urat arra kérem meg, hogy válasznak az „Órálló“ leg-

közelebbi számában helyt adni sziveskedjék.

Tekintetes Szerkesztő ur ellenem intézett cikkének elején valami elismerés léle is van. Szerkesztő ur »*érdem*« gyanánt hozza fel, hogy én egyszerű iparosokat, munkásokat, meg — amint egy kicsit tovább mondja, bizonyára a cikke végén idézett szeretettől nagyon át nem hatva — dunaparti árusokat vezettem vissza a Krisztushoz. A Tekintetes Szerkesztő ur határozottan mondja egy helyen, hogy ezt nem »kicsinylésképen« hozza fel. Jó, hogy ezt teszi, mert bizony annak tűnik fel. És ha csak rólam lenne szó, bizony ügyet sem vetnék rá. De mivel szavai azt foglalják magukban, hogy az az evangélium, amelyet én az Isten igéje alapján hirdetek, csak olyan alsóbbrendű embereknek való, szólanom kell. Megjegyzem tehát, hogy itt Budapesten méltóságos urak és urnők is bevették ezt az evangéliumot s hogy ugye előkelő világiak, mint tekintélyes lelkészek fejezték ki elismerésüket az én működésem felett. Én azonban visszautasítottam minden elismerést. Visszautasítottam azt az elismerést is, melyet néhány évvel ezelőtt az »*Óráló*« segédszerkesztője Budapesten a többnyire intelligens ifjú emberekből álló református ifjúsági egyesület létrehozásáért indítványozott s kért Szilassy Aladár pénzügyi bírót mellett nekem is megszavaztatni. Visszautasítottam, mert nekem, mint keresztyénnek és kálvinistának nincsenek érdemeim, csak kötelességem. Ha mindent megteszek is, amit a kegyelem Istene parancsol, pedig fájdalom mindent megtenni nem bírok, csak azt mondhatom: haszontalan szolga vagyok s csak azt tettem, amit az én Uram parancsolt.

Ha azonban Szerkesztő ur elismerését visszautasítottam, tudván, hogy ha valamit tettem az Isten országa terjesztése érdekében, azért az Istent illeti a dicsőség: hát nyugodt lelkiismerettel utasíthatom vissza vádjait is.

Tekintetes Szerkesztő Ur! Hol és mikor akartam én a véleménynyilvánítás jogát akárkitől is megvonni? A felelet erre az, sehol és soha. Hanem vettem magamnak — s veszem ezután is — a jogot, hogy amikor egy lap a Jézust, ami Megváltónkat, az Istenembert, aki szent és tiszta volt, aki érettünk meghalt s feltámadása által örökéletet szerzett Mohameddel, egy erkölcstelen rablóval állította egy színvonalra: hát ezt a keresztyén lelkiismeret ellen intézett arculaspást megróttam. Ha van jog arra, hogy egy oly lap, mely a református egyház pártfogását kérte s azzal az igérettel appellált a protestáns buzgóságra, hogy a protestáns egyházat erősíti, azzal áll elő: *mindegy* akár a Jézusra, akár Mohammedre, akár Confúsiusra esküszünk: hát nekem is van jogom arra, hogy az ilyen képtelen állítás ellen felszólaljak.

Tisztelt Szerkesztő ur! Az a »*mindegy*« az a mai, közönyös, hitetlen, élvágyó társadalom alaphangja. Azé a társadalomé, mely a Jézus Krisztus evangéliomának megszentelő erőit befogadni nem akarja, hanem megalkuszik mindennel. Azé a társadalomé, mely az evangéliomi egyház fejét és dicsőségét, az Ur Jézust semmibe nem veszi s az isteni voltát nem akarva elismerni, közte és gyarló bűnös emberek közt különbséget nem lát. Azzal a »*mindegy*«-gyel aludt oly soká a középkori egyház. Az ellen a »*mindegy*« ellen keltek fel a mi reformátusaink, azt kiáltva: *De nem mindegy!* Itt állok, mást nem tehetek!

De úgy látom, hogy szerkesztő ur azért haragudott meg rám, mert én azt a képtelen állítást, mint az »*Óráló*« nyilatkozatát vettem s nem mint egy munkatárs véleményét. Hát úgy vettem észre, hogy a szerkesztői felelősségről szóló nézeteink eltérnek egymástól. Az én meggyőződéseim szerint egy szerkesztőnek a mikor valamely munkatársa valami nagyon absurd állítást kockáztat, kötelessége jelezni, hogy az a szerkesztő nézetével teljességgel meg nem egyezik. Ha pedig ezt nem teszi, akkor az illető állítással azonosítja magát. Ha szerkesztő nr csak annyit mondott volna is, hogy de már mégis csak nem egészen mindegy mert hiszen a *keresztyénség a legmagasabb fejlettségű vallás* akkor igenis csak a munkatárs lett volna amaz állításáért felelős. Mivel pedig semmi megjegyzést nem tett, felelős érte ő is. Hiszen azért »*felelős szerkesztő*«. Éppen azért mindenkire azt a benyomást tehettem az az állítás, hogy az az *Óráló* irányával teljesen meg-

egyez. Mindenki úgy vehette azt, mint az »*Óráló*« egy nyilatkozatát. Hiszen ha akár melyik politikai lap valamely cikkéről szólnak, csak úgy mondják a »*Pesti*« vagy Budapesti Hírlap: ezt vagy azt írja. Erre tehát legalább is annyit kérek a szerkesztő urtól, hogy azt a *személyemet* sértő szót: »*ön rágalmaz*«: legyen szives visszavonni.

Ezek után csak még néhány szót. A tekintetes szerkesztő ur ama kijelentést, hogy: *mindegy akár a Jézusra akár Mohamedra esküszünk* szépitgeti s azt mondja, hogy azt csak annyit tesz: kit kit az ő hite szerint kell megítélni. Hogy így szépitgeti, azt örömmel veszem tudomásul, mert ezzel azt fejezi ki, hogy mégis csak nagy képtelenséget tartalmaz a kijelentés. Hanem hiába szépitgeti, mert hiszen az a mondas természetesen egészen mást jelent. Megtagadása a Krisztusnak, egyházunk fejének. Meghazudtolása az a Krisztus e szavainak: *Senki sem mehet az atyához hanem ha én általam Senkisémet ismeri az atyát, hanem csak a fiu s a kinek a fiu hi akarja jelenteni.* Viszont a szerkesztő ur szépitgetése sem állhat meg mert éppen az ő általa idézett bibliai hely értelmében is ki-ké nem saját hite szerint (ugyan minek kellett volna akkor a Jézusnak eljönnie) hanem az evangéliom szerint ítéltetik meg (Róm. 2. r. 16).

Ami a szeretetet illeti, ha a megfeszített és feltámadott Krisztus evangéliomának határozott hirdetése, s az a törekvés, melylyel a Krisztushoz akarjuk vezérelni azokat, akik még nem hisznek benne s nem tudnak semmit az ő egyetlenségéről, ha mindez mondom nem szeretet, hát akkor Pál apostolban sem volt szeretet. Mert ő előtte sem volt mindegy, hogy a Krisztusnak szolgálnak-e az emberek vagy másnak. Ő is felszólalt minden tévelygés ellen s a Krisztus minden kisebbitése ellen. Én azt hiszem a legteljesebb jóindulattal fogadtam dr. Rác Lajos urat, amikor Budapestre jött, ezt teszem ezentul is, de vétenék az isten ellen, ha nem figyelmeztetném nézetei veszedelmes voltára. Nekem Krisztusban az isten jelent meg! Nekem az ur vigasztalom, segedelmem, reményességem közikálja, munkában erőtadó forrásom bajaimban enyhítőm s egyetlen alapja az én üdvösségemnek. Azért hazudnám, ha én is ráhagynám, hogy mindegy akár ő, akár Mohamed akár egy oly kődalak, a melyet a XIX század kritikusai alkottak, aki, hogy sohasem mozdította volna meg a világot, elég bizonyosság erre az, hogy sem Németországban, sem itt nem bírta az egyházi életet megújítani. Erre csak az az isteni Jézus képes, akiben Pál hitt s akiben a reformátorok hittek s aki megjövendölte: Gyűlölségesek lesztek mindenkinek előtt az én nevéért. De hadd legyünk gyűlölségesek. Mi azért szeretettel fizetünk. Csak-hogy Tekintetes Szerkesztő ur mi szeretni akarjuk ám azt a református és evangélikus népet is, amely előtt a Jézus nem mindegy s amely gyönyörűséggel és hittel éneklé: *Ur Jézus, mely igen drága, a te igédnek világa!*

Nem tekintetes szerkesztő ur! Nem én teszem zavarossá az evangélikáció folyamát, hanem azok a kérdések melyek most felszínre kerülnek. És én is azt keresem a mi egyesít, de én jól tudom, hogy csak az az egység ér valamit, a melynek az Idvezítő az ereje, az az Idvezítő, a ki megígérte, hogy a hol ketten és hárman együtt vannak az ő nevében, ott ő köztük lesz (mily képtelenség lenne ez az ígért, ha a Jézus Isten nem lett volna!) és azt mondta: Nálam nélkül sem cselekedhettek. E Jézus nevében egyesüljünk tehát. Egyesüljünk azon az alapon melynél egyéb nem vettethetik. Egyesüljünk, mert a veszély nagy. A vallásos elmék a szélsőségekben járnak. Némelyek szétszedik a keresztyének szent könyvét, hitét s el akarják vetni az isteni Krisztust. Mások meg félve a kételkedés és hitetlenség rémeitől, a vakhit karjaiba vetik magukat. Az az emberi bölcsesség, mely a megfeszített és feltámadott Krisztus tekintélyét megdönti, egész biztosan vezérel a római tekintély igája alá. Mert hiszen a római egyház a maga fényével, pompájával s szertartásaival mégis csak jobban vonz, mint a száraz kritikai s napról-napra változó tételek tömkelege. Az erkölcsi élet bágyadt, erőtelem, sok helyen egészen megromlott. Mutatja ezt a sok sikkasztás, az elégedetlenség, az élvezet-vágy a kevéssel megelégedni nem tudás, a testiség terjedése. Világot meggyőző erők

kellenének most is. A mi meggyőződésünk szerint csak attól vehetjük ez erőket, a ki azt mondotta: *Ne féljete; én meggyőzőm a világot!* Csak az a baj, hogy a világ épügy eltávozott a Krisztustól balra, mint a hogy eltávozott tőle a középkorban jobbra. Ezért tetszik különösnek a Krisztus híveinek működése. Azért a nagy idegenkedés, a mikor az élet minden terén, gazdagokkal és szegényekkel, tudósokkal és tudatlanokkal, papokkal és világiakkal szemben teljes következetességgel akarjuk alkalmazni az evangéliomi mélységes igazságokat. Hanem az idő, nincs messze már, a mikor az emberiség megint csak visszatér az Ur utaira. A lélek szele ismét zug és megeleveníti a lelkeket. A balra eltévedtek megtérnek a Krisztushoz, hogy azután a jobbra a vakhitbe eltévedteket is visszasegítsék. A mi erőnk gyenge, de Idvezítőnk szól és az ő szava igaz: *Teljes hatalom adatott nekem mennyeen és földön.*

Tisztelettel vagyok a tek. szerkesztő ur,

kész szolgálója:

Dr. Szabó Aladár,
tanár.

*
Nt. Szabó Aladár ur cikkére legyen szabad röviden a következőkben reflektálnom.

Valóságos lelki gyönyörűséggel tölt el az a nemes, objectiv hang, mely Szabó ur cikkét jellemzi. Ilyen előtt kalapot emelek. Alapnézeteink sok tekintetben megegyezők, más dolgokban rendkívül különbözök. Hisszük és valljuk vele a vallás s pedig első sorban és főképen a keresztyén vallás megszentelő hatalmát. De mi csak akkor, ha a felvilágosodás, a türelem járul a vallásossághoz. Mert Isten és a Jézus szent nevében gyultak fel az inkvizíció máglyái is. stb. stb.

Szabó Aladár dr urnak a szerkesztői felelősségről kifejtett nézeteit nem ismerhetjük el; oly politikai napi lapoknál, hol a fizetett munkatárs jó pénzért meggyőződésével homlok-egyenest ellenkező dolgokat is szívesen ír, — ahol azt mondják, írjon vezércikket erről és erről annyi sor terjedelemben ily szellemben *) ott megállhat nt. Szabó ur elmélete; oly lapban, melyet ingyen a protestáns közvélemény buzgósága ír meg s melyben ez nyilatkozik meg: *Grau ist diese Theme.* Mi azt tartjuk lapunk főérdemének, hogy benne kiki szabadon nyilatkozhatik. E lap a maga véleményét mindig nyíltan elmondja s éppen ezért ösmeretes, mint demokratikus, szabad szellemű protestáns irányu lap!

Kívánjuk, hogy Szabó Aladár ur munkálja a Krisztus egyházának javát; váljék javára annak még az ő kizárólagossága is. Nekünk pedig bocsássa meg, ha magunkat szintén az evangélikáció saját gondolkodásunk szerinti híveinek tartjuk s bocsássa meg, ha Krisztus követőinek véljük magunkat, de a szeretet elvét az ő parancsa s Pál apostol példája szerint, — Zsidókra s pogányokra is egyaránt kiterjesztjük. Közöttük a láthatatlan keresztyén egyháznak vannak oly buzgó tagjai, mint némely u. n. keresztyének.

*
Ugyanez ügyben *Mitroovics* Gyula dr., lapunk társszerkesztője következő választ adja Szabó urnak:

Miután nt. Szabó Aladár ur e lapok felelős szerkesztőjének adott válaszában, úgy érintőleg én rólam is megemlékezik az »*Óráló*«-ban megjelent cikkért, ez által velem szemben is, talán némi szemrehányást akarva kifejezni: kötelességemnek érzem, hogy pár szóval én is beleszóljak a dologba, annyival is inkább, mert az a szoros kapocs, mely az »*Óráló*«-hoz fűz a nagytiszteletű urnál könnyen félreértésre adhatna alkalmat, könnyen kelthetne föl benne

*) S a hol a cikkíró nevét nem teszi ki.

olyan gondolatot, mintha e kérdésben nézetem azóta megváltoztak volna.

A nagytiszteletű ur bizonyára emlékezik még azon megjegyzésére, melyben azt mondtotta nekem, hogy még mindig sok javítani való van rajtam. Ezért azt hiszem, már akkor bizonyos volt felőle, hogy vallásos meggyőződésünk igen különböző dogmatikai alapokon nyugodott. A lényeg és a cél még is egy volt és ez, meg az az áldásos munka, melyet Bpsten a belmissió terén a nagytiszteletű ur kifejtett, a legmélyebb tisztelői közzé sorozott s örvendtem, ha e tiszteletemnek — pl. a ref. ifj. egyesület gyűlésén — kifejezést adhattam; örvendtem, ha följárlhattam magam egyszerű, igénytelen munkatársul.

És ez a gondolkozásmód ma is változatlan bennem. Azonban akkor is és ma is sajnálkozással láttam azokat a nézetem szerint túlzásokat, melyekbe nagytiszteletű ur, tudom, nemes lelke sugallatára a legjobb szándékkal, itt és amott beleesett. Nem a nagytiszteletű ur személye miatt sajnálkoztam, mert személyi érdekeit tiszteletre méltó önmegtadadással tolja félre; a belmissió ügyét féltettem miattok. Tudtam, hogy a legtöbben csak e túlzásokat látják s az emberi természet megtagadását gondolják a lélek tisztaságáért és mert ösmerve, a pszichológia törvényeit, a túlzások növekedésétől és attól tartottam, hogy ez katolikus kizárólagosságra és türelmetlenségre vezet.

Mindezek aggodással töltötték el. A virágzásnak induló belmissió ügyének emiatt bekövetkezhető hanyatlása bántott, mivel vezéralakját látom benne. Egyébként a nagytiszteletű urral együtt vallom most is azt az elvet, hogy a néppel ne csak akkor törődjék a papja, mikor az egyházi adót hajtja be, ne csak akkor a művelt ember se, mikor a napszámját fizeti. A pap a művelt osztály segédkezésére támaszkodva, sőt azt is evangelizálva katedrán kívül is emelje a hitélet buzgóságát, az egyszerűbb emberek lelki nemességét.

Ezekkel talán sikerült eloszlatnom a sorok között lappangó föltevést, sikerült hozzájárulnom annak a bebizonyításához, hogy az „Órálló” sem lehet antichristian és hogy bizonyos irányban ugyanaz a célja, ami a Szabó Aladár uré.

Ifj. Mitrovics Gyula,
társzerkesztő.

EGYHÁZI ÉLET.

A negyedi fényes ref. gyülekezet szó többséggel Vályi Lajos perbeti esperes lelkészt s egyhker. főjegyzőt választotta meg, 220 szavazattal 174-el szembe, mely Végh Gézára esett.

Laszkáry Gyula, a dunáninneni ev. egyházkerület ujonnan választott felügyelője nagy ünnepélyvel — július 1-én iktattatott be Pozsonyban. Jelenvoltak a rendkívül nagy és fényes gyülekezetben különösen is kitüntethetőleg: Baltik Frigyes püspök, Prónay Dezső báró, Láng Lajos, Pulszky Ágost, Ivánka Zsigmond, Kosztolányi Árpád, Samarjay Emil, Radó Kálmán dr., Schulpe György br. stb., stb. A végzett felesketés után a beiktatott felügyelő program beszédet mondott, melynek legal kalmibb pontja volt azon kijelentés, hogy küzdeni fog azok ellen, kik az egyháziasságot csak köpenynek tartják más érdekeik előmozdítására; s protestánsok nem helyezkedhetnek ellentétbe a törvényekkel — bizonyosan közelebről az egyházi reform törvényeket értette — mert a protestantizmus létjoga a szabadelvűség. Természetes, hogy beszéde élénk elismerésre talált s megéltetett. Azután tartott beszédet mind a liberális eszméktől áradtak. Sőt a hivatalos aktus megtörténte után következett banketten mondott tosztok is azt bizonyították, hogy az új felügyelő beiktatás ünnepe, a liberális ünnepe is volt.

A megáldott polgári házasság. Érdekes esketés volt tegnap délután a deák-téri evangélikus templomban, Magyarországon még páratlan, úgy hogy Erdély igazságügyminiszter figyelmét is fölkeltette. Egy polgári házasságot áldottak meg ugyanis egyháziilag. Gálmie müncheni festőművész feleségül akart venni egy duszgazdag asszonyt, aki engesz elhetetlen gyűlölet alapján kérte az urától való elválást. A németországi törvények szerint azonban az ilyen válás lehetetlen. A szerelmesek úgy segítettek magukon, hogy Budapestre jöttek, itt honosították magukat és áttértek az unitárius vallásra. Akkor azután visszamentek Münchenbe, ahol egy Wittiburszky nevű anyakönyvvezető a polgári házasság törvényei szerint összeeskette őket. A házassok elmentek a paphoz is, aki azonban nem akarta frigyüket megáldani azzal a megokolással, hogy Németországban nem ok a válásra az engesz elhetetlen gyűlölet. Most már siettek vissza Budapestre s itt végre Solcz Gusztáv budai lelkész megeskette őket. Az esküvőn nagyszámu díszes közönség volt jelen s tanuként az előkelő jogászvilág több tagja szerepelt. A magyarrá lett házaspár itt telep-szik le.

A debreceni presbiterium. — mert a kultuszminiszter, a debreceni egyháztól mint iskolafentartó hatóságtól, a hozzátartozó iskolák vagyonáról sürgős kimutatást kívánt s ezt a prot. egyházi autonómiába ütközőnek találta, a miniszter kívánságának teljesítését megtagadta. A „Debr. Ellenőr” ezt a presbiterium és a kormány közti konfliktusnak minősíti. A „Debrecenben” pedig Polcer Árpád a miniszter kezére koppintásnak. Pedig hát egyik se, hanem egyszerű félreértés, melyet úgy az egyik, mint a másik fél okosan ki fog javítani. Az egyház részéről ez csak egygyel több és kevésbé fontos jogfeladás lesz akkor, mikor több és fontosabb jogokat adunk mi már fel autonómiánkból. Ha tehát a miniszter azt a kimutatást bevallja, hogy nem egyébért, mint hihető is, nem egyébért kéri, mint kulturális intéze-teink vagyoni erejének statisztikai kimutathatásáért: akkor szent a béke; kiadják a kimutatást. A kormány talán csak eltévesztette a módot, melylyel a magyar ref. egyházzal beszélni célos.

Toperczer Ödön, a szepesváraljai egyház felügyelője június 14-én 53 éves korában elhunyt.

TANÜGY.

Az országos tanár-egyesület XXIX. közgyűlését, amlnt azt már multi számunkban is jeleztük, Kassán tartja. Julius másodikán körülbelül 100 tanár érkezett Kassára. Este 8 óra 26 perckor jött a bpesti vendégekkel meg az elnök, **Beöthy Zsolt,** kit a vasutnál az intelligencia élén **Münster** polgármester szép beszéddel fogadott s amelyre **Beöthy** röktön válaszolt is. Még az nap este előre megállapított program szerint ismerkedő estély volt: melyről csak az éjjeli órákor oszlottak szét. Jul. 3. a reggeli 9 órára hirdetett közgyűlést, a hosszúra nyult választmányi ülés miatt 10 órákor nyitotta meg a városháza nagytermében **Beöthy** remek beszédével, miután még ezt megelőzőleg a Wlassics minisztert helyettesítő **Szieber** tankerületi főigazgató és **Münster** polgármester üdvözölték a tanár-egyesületet.

Beöthy megnyitó beszédében magasan fölülemelkedik azon a mindennapi felfogáson, mely a tanárban a tudomány elemeinek egyszerű közlőjét látja. Utal a magyar tanárság speciális hazai helyzetére, ebből származó tágabb körű köteletségére. Ne feledjük el soha, mondja **Beöthy,** hogy tanári köteletségünk ilyen felfogásától és betöltésétől függ nemcsak művelődési munkánk sikere, hanem benne és általa állásunknak emelése, magunknak boldogulása. A magyar tanárság kezén fordul meg a magyar műveltség és ebben a magyar nemzet sorsa a tanárságtól függ, hogy valamely úgy nevezett művelt nemzet művelt-e vagy sem? Lord Brougham mondta, hogy a nemzetek sorsát ezután nem az ágyu, de az iskola fogja eldönteni. Ez igazságokból következik, hogy nincsen pálya, mely a köteleseket kényelhetlenebb alakjában állítaná élénk, mint a tanári. Hangsúlyozza aztán még, hogy a tanár óvja meg minden irányban *függetlenségét*; még

az előjárósággal szemben is éreztesse hatását ennek szelleme. Legyen a magyar tanár büszke pályájára, melylyel a hazának nemzetet nevel és kényes érzésű függetlenségére, mivel az érdekében áll társadalmunknak is, melynek *uem-osak értelmi, hanem részben erkölcsi nevelése* is a tanárság feladata. De e magas kötelesegtudásnak s a függetlenség szellemének forrása egyedül csak a tudomány lehet. A tudományval való foglalkozásból megnyernie változhatatlan és mély erkölcsi jellemét a tanári pályának. A tudomány szeretete, pályánk szeretete s az állásunkkal járó nemes függetlenség: az eszméknek e háromsága vezesse sikerre mai és mindenkori munkánkat s abban diadala a magyar közművelődés ügyét. Ezek voltak **Beöthy** lelkes beszédének végső szavai.

Ezután **Szigetváry** Iván főtitkár olvasta fel évi jelentését, melynek során kitünt, hogy az egyesületnek van 1095 tagja, tehát 34-el több, mint tavaly. Bevétele 7432 frt 31 kr., melynek jórészét a Közlöny és nyomtatványok emész-tették fel 3335 frt 35 kr. erejéig.

Wlassics üdvözlő táviratának felolvasása után az alapszabálytervezetét kezdték tárgyalni, melyet el is fogadtak egy pár csekélyebb módosítással, mely módosítások minden felsőbb leányiskolai tanárok érdekében tétettek.

Az 1 óra után véget ért közgyűlés után bankett volt, melyet Kassa város adott a tanárság tiszteletére a Schalkház nagytermében. **Péchy** főispán, **Kozora** főjegyző, **Beöthy** elnök és mások lelkes tosztokat mondtak. Délután a nevezetességeket nézték meg s este ismét közös vacsora volt. Egyébként a programot a maga egészében közöljük a következőkben: Julius 2-án este fél 9 órákor ismerkedő estély. Julius 3-án 8 órákor választmányi ülés. 9 órákor közgyűlés. a) dr. **Beöthy Zsolt** elnök megnyitó beszéde. b) Dr. **Szigetváry** Iván főtitkár évi jelentése. c) **Müller József** pénztárnok évi jelentése. d) Az alapszabályok módosítása, előadó dr. **Alexander Bernát.** e) Az egyesület segélyzsalapjának gyarapítása, előadó **Tiber Agost.** 1 órákor társasbéd. Délután a város emlékeinek megtekintése. Este tetszés szerint társasvacsora. Julius 4-én d. e. 8 órákor kirándulás különvonaton Jászóra, mélt. **Benedek Ferenc** jászó-premontrei prépost meghívása folytat. Este 8-kor különvonaton vissza. Julius 5-én 8 órákor választmányi ülés. 9 órákor közgyűlés. a) A középiskolai tanárkérdés, előadó **Balogh Péter.** b) A felsőbb leányiskolák tantervéről, előadó **Czigler Ignác.** c) Tanulmányi kirándulások, előadó dr. **Gerevich Emil.** Indítványok. (A közgyűlés megnyitására nyújthatók he.) — A közgyűlés bezárása. — 1 órákor társasbéd. Délután a gépészeti középiparis-kola, a gazdasági tanintézet s a helybeli iparvállalatok megtekintése. Este tetszés szerint társasvacsora. — Julius 6-án. Kirándulások: a) Rank (időszakos szökőkútja világhírű). Indulás reggel kocsiokon, 2 és fél órai ut, délután vissza, körülbelül 4 frt költség, vagy: b) Szadellői völgy, Tornáig vasuton, onnan kocsin, este vissza, költség 4 frt. Vagy: c) Szalánczi várom, félnapos kirándulás.

A debreceni főiskola kormányzó. A debreceni főiskolában: az akadémiai tanács az 1895—6-ik tanévre akad. igazgatónak **Sass Béla** theologiai akadémiai tanárt, theologiai akad. dékánának dr. **Erdős József** theologiai akadémiai- és jogakad. dékánnak dr. **Kovács Sándor** jogakadémiai tanárt választotta meg.

Érettségi vizsgák. Amint a debreceni lapokban olvassuk, a debreceni ref. főgimnáziumban június 24—28. napjain tartott meg az érettségi szóbeli vizsgát **Tóth Sámuel** egyházkerületi főjegyző elnöke alatt és dr. **Ballagi Géza** sárospataki jogakadémiai tanár, mint kormányképviselő jelenlétében. Az érettségi vizsgálatra bocsátott 56 növendék közül jelesen érettnak ítéltetett 4, u. m.: **Ecsedi Károly,** **Kovács József,** **Lusztig Béla** és **Pákozdy András**; jól érettnak ítéltetett 11, érett 26, két hónap mulva leendő javító vizsgálatra utasított 9, az érettségi vizsgálatnak egy év mulva leendő ismétlésére utasított 3 növendék. Három növendék, betegség vagy más ok miatt nem jelent meg a szóbeli vizsgálaton. A kormány képviselő, kiküldetése teljesítésében tanusított széles körű tájékozottságával és tapintatos eljárásával teljesen meghódította a vele érintkező tanügyi körök tiszteletét és rokonszenvét és itteni szereplésével nagy mértékben

hozzájárult a két testvér főiskolát összefűző kötelekek szaporításához és erősítéséhez, a vizsgálatok befejezése után tartott értekezleten azt a nyilatkozatot tette, hogy ez alkalommal szerzett tapasztalata szerint a debreceni főgimnázium a legmagasabb színvonalon álló középiskolák közé tartozik. A vizsgálatok befejeztével a tanári kar a vizsgáló bizottság elnökének és a kormányképviselőnek tiszteletére társasvacsorát adott.

Dr. Molnár Samu cisztercita rendi tanárt, *Vajda* Ödön főpát *Székesfehérvárról* áthelyezte *Bajára*, mert a népszerű tanár kivételesen ellenzéki eszméknek hódolt, s a néppárt terjedését, melynek programja ellen nyíltan állást foglalt, veszélyeztette. Emiatt *Steiner Fülöp* püspök úrnak szálka volt szemében annyira, hogy fenyegetésekkel is kész volt követelni a főpáttól az elhelyezést s ez meghódolt a püspök politikai célú követelésének, bármily elítélendő legyen is az, hogy nemcsak tért enged egyházi és iskolai téren politikai pártszervezőknek, hanem nem is tudja megengedni, hogy valaki más felfogásnak tud hódolni, mint püspök úr önmagáé. Szomorú dolog ez, ha igaz. Igaz voltát pedig el kell hinnünk, hiszen a „Magyarország” mondja, amely lapot pedig ellenségei sem vádolhatják püspökellenes tendenciákkal. Hanem annyit mégis meg kell jegyeznünk, hogyha a főpát, a püspöknek a pápával tett fenyegetésének felült: azon nem csodálkozunk, mert habár a pápa magyarországra nézve az esztergomi érsek, mint a sz. szék született követe által közvetítheti befolyását törvényesen és nem a székesfehérvári püspök és nem *Steiner* úr által, de hát a denunciaciótól tartania még is lehet egy fő apátnak is. Azonban a királyi való fenyegetésnek, hogy tudott felülni, azt már nem értjük. Mert ha a püspök azt a rut visszaélést, hogy a néppárti üzemekkel kapcsolatba tudta hozni és pedig *Dr. Molnár* tanár elleni hatása erősítésére — fenyegetéssel összekötve — a király nevét: azt tudnia kellett az apátnak, hogy annak a fenyegetésnek beváltása — kivihetlen; mert a felség az olyan *Steiner*-féle néppárti üzemekbe be nem vonható, azokkal bizonyára nem is rokonszenvezik, s hogy *Steiner* püspök úr az olyan, király nevével fenyegető nyilatkozatért maga nem kerülhetné ki az „ad verbum regium” audiendumot. Ügyeljen a kormány, hogy ne is kerülje ki.

Doktorokká avatattak fel a budapesti egyetemen július 1-én, 29-en a jog-, 17-en az államtudományok 17-en az orvos- és 2-en a gyógyszerészeti tudományokból összesen 65-en. Az egyetemi helyiség a felavatandók nagy száma s a reménylhető nagy közönség miatt is szűknek bizonyulván: az ünnepélyesség a megyeház közgyűlési dísztermében hajtatott végre.

Békés-Csabán az állam új tanítóképző-intézetet állít fel. E nagy mértékben tótok által lakott vidéken, ha különösen a már általunk jelzett Nagylaki pánszláv megnyilatkozást is mérlegeljük, fontos miszsió vár ez intézetre.

A pápai ref. gimnázium új épületével már annyira haladtak, hogy augusztus hó közepére a használatbaadásig teljesen elkészültét bizton várják.

A magyarság diadala. A pozsony-megyei Malaczka vidékén néhány év előtt az összes fiatalság tót volt. Mióta az állam iskolát létesített ott, a magyarosodás rendkívül gyorsan halad előre. Sok érdeme van ebben *Hetényi Bódog* iskolai igazgatónak, aki valóságos kulturmissziót teljesít e helyen. Tegnap az évszázó vizsgálatok alkalmával — mint levelezőnk írja — fényesen bebizonyult ez, a magyarság valóságos ünnepepült ez alkalommal. A nap öröme a magyarul szavaló tót növendékek közül *Gáspár Mariska* egy aranyat, *Krebh Vilmos* a *Spitzer*-féle alapítvány nyolc koronás kamatját kapta jutalmul. Délben a kaszinóban lakoma volt, a honnan *Wlassics* kultuszminiszternek üdvözlő táviratot küldtek, melyre a miniszter nyomban megleghangu választ adott.

Megjutalmazott tanítók A felsőnógrád-megyei magyar közművelődési egyesület tudvaleg jutalmakat tűzött ki a tanítók részére a magyar nyelv tanításáért s a magyar hazafias szellem terjesztéséért. Az egyesület a napokban tartott évi közgyűlésén a következő tanítókat

jutalmazta meg: *Szeverényi Lajos* bisztricskai tanítót 50 frttal, *Zuz János* k. garábi tanítót 30 frttal, *Paulovszky Nándor* gácsi, *Pilár István* szamoteresi, *Faluba György* tosonczai, *Jankó Sámuel* maskovai tanítókat 25—25 frttal, *Bendik János* csehverői és *Szivák András* kornai tanítókat 15—15 frttal.

Páthy Károly kegyesrendi 25 éves tanári jubileumát nagy és igaz érdemei iránt méltó elismeréssel és részvétellel ünnepli meg *Keeskemét* városa.

A debreczeni ref. kollegiumnak theologus ifjak segélyezésére, egy urnó összes vagyonát, mely halála történetével fordítható rendelt céljára; s mintegy 30 000 ft értéket képvisel: — ajánlotta fel, a *Balogh Ferenc* hittanár által felvett propositiók szerint. Az áldott lelki rendelkező neve még ismeretlen a nyilvánosság előtt.

A magyar tanítók orsz. bizottsága nyári nagy gyűlését ez idén Aradon, július 10—15-ike közt fogja megtartani. Gondoskodva lesz kedvezményes vasúti jegyekről. Jelentkezők név, állás, lakhely és utirány pontos megjelölésével *Somlyay József* kir. elnökhöz (Budapest I. ker. Városmajor utca 31. sz.) forduljanak.

A nagykerösi ref. főgimnázium általi segélyezés ügye a megoldás stádiumába jutott. A később megállapítandó építkezési hozzájáruláson kívül évenként 13.000 ft segélyben részesülend. A közokt. miniszter 13 tanár közül ötnek kinevezését tartotta fen magának.

A bpesti ev. ref. gimnáziumba a magyar, latinnyelv és irodalom tanszékére rendes tanárnak *dr. Rupp Kornél*, — a természet- és mennyiségtani székre helyettesül *Bélteki Albert*, — a mértanirajz tanszékére szinte helyettesül *Szekeres Albert* választott.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Előfizetési felhívás a királyi könyvek című munkára. A magyar tudományos világ, sőt az egész nemzet egyik régi óhajta teljessült, midőn a királyi könyvek *Bécsből* az *Ö Felsőge* személye körüli miniszterium levéltárából a múlt évben haza hozattak s a magyar kir. orsz. Levéltár őrizetére bizattak. Tudósaink megbecsülhetetlen kincses bányát nyertek e történelmi emlékekben gazdag könyvekben. De sokat nyert hazaszállítással a magyar társadalomnak az az osztálya, amely bele játszott hazánk régebbi történetébe, nemcsak bele játszott, hanem egyenesen csinálta is azt A nemzeti osztályról szólunk, amelyek abban, hogy hazánk annyi zivatar és veszély után maholnap ezer éves fennállásának ünnepét üli, elvitázzhatatlanul legnagyobb érdeme van.

Az 1848-iki nagyszerű események a kiváltságokat elsöpörték, a társadalmi osztályok közti válaszfalakat ledöntötték, de nem téphették ki a hálás utódok szívéből a dicső ősökre való visszaemlékezést, a kegyelet gyökérszáleit. S ez a kegyelet napjainkban egyre jobban kezd nyilvánulni. A szabadság, egyenlőség, testvériség jelszavainak lázas hatása, a hirtelen beállott új viszonyok ingere alatt a nemzet mintegy virtust talált abban, hogy a tiszteletre méltó hagyományokkal teljesen szakítson s csak most egész nemzeti létünk consolidatiójának nyugodtabb napjaiban jut eszébe e hanyagságából felocsudni.

Magán érintkezésünkben, hivatalos foglalkozásunkban számtalanszor volt alkalmunk tapasztalni, hogy közéletünk számottevő tényezői — akár a maguk, akár utódaik érdekében — mindinkább növekvő érdeklődéssel viseltetnek családjuk multja, különösen nemessége iránt. Ez érdeklődés részben abban jeli magyarázatát, hogy noha a nemesség megszűnt kiváltságos osztály lenni, mégis bizonyos előnyöket ma is biztosít, pl. a katonai pályán, az udvari méltóságokban és rendekben, érdemjeleknél, iskolai s egyéb alapítványoknál stb.

Ennek a közönségnek érdeklődése s a szükséges adatok beszerzése körüli tájékoztatottsága, továbbá ismerőseink unszólása birt rá bennünket, hogy a 82 vaskos kötetből álló királyi könyvekben található nemességi bejegyzéseket a magyar kir. orsz. Levéltár engedélyből és felügyelete alatt kinyomatva közhasználatra bocsássuk; úgy vélvén, hogy ezzel a

hazai heraldikai és genealogiai tudományoknak is tehetünk némi szolgálatot.

Könyvtünk két részre osztva, tartalmazni fogja Erdély-országi részre osztva, tartalmazni fogja betűrendben nemcsak a nemesleveleket, hanem a bárói, grófi, hercegi, honfúttási diplomákat is, továbbá azon családok jegyzékét, amelyeknek nemességigazolójában legfeljebb határozat keletkezett, — valamint káptalanok, testületek, városok, vármegyék címerleveleit, egy szóval mindazokat az adatokat, amelyek nemességbizonyításokban haszonnal értékesíthetők. A nemességszerzőket névszerint felsoroljuk a keletkezés idejével és helyével együtt. Feltüntetjük, hogy a címer leván-e irva és festve, megjelöljük — kivált az azonos nevű családoknál — a vármegyét, amelyben az illető család akkor lakott s végül megemlítjük a királyi könyv kötet- és lapszámát.

A több mint 7000 családnév tartalmazó könyv 8 rétegben, mintegy 18 sűrűn nyomott iven. október hónap folyamán fog a Franklin-Társulat nyomdájából kikerülni s közrebocsátatni.

Előfizetési ára bérmentes szétküldéssel 2 ft, bolti ára 2 ft 50 kr.

Gyűjtőknek tíz példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A megrendeléseket az előfizetési pénzzel együtt *Pettkó Béla* orsz. levéltári fogalmazóhoz Budapest, I. vár, orsz. Levéltár cím alatt legkésőbb július hó végéig kérjük beküldeni, hogy a megrendelésekhez képest intézkedhessünk a nyomtatandó példányokról.

Budapest, 1895. június hónap.

Kiváló tisztelettel:

Dr. Illéssy János,

Pettkó Béla.

UJDONSÁGOK.

Mindazon t. előfizetőinket, kik előfizetéseiket f. hó 1-én nem ujtották meg, vagy az előfizetéssel hátralékban vannak, tisztelettel felkérjük előfizetéseik, illetve hátralékaik f. hó 10-éig leendő szives beküldésére, ellenesetben a költséges postai megbízás utján leszünk kénytelenek azt beszédtetni.

Tisztelettel:

az „*Órálló*” kiadóhivatala.

Kazinczy ünnepet tartott június 28-án a sátoralja-ujhelyi r. kath. főgimnázium. Irtuk, hogy a Széphalmon megtartott június 12-iki Kazinczy ünnepéről az ujhelyi főgimnázium hiányzott s részére az akadémia által alapított pályadíj ott helyben nem adatott ki. Ezen a főgimn. kebelében megtartott ünnepélyen nyerte az öt arany jutalomdíjat *Várkonyi Béla* VII. o. tanuló, ki *Kazinczy* érdemeit magaslató emlékbeszédet tartott az emlékünnepepen: — a magyar nyelv és irodalomban legjobban kitűnő előmenetelért.

Július hó 1-jével lépett életbe a törvényes kamatláb 5% leszállítására vonatkozó törvény. Eszerint a kikötés nélkül járó kamat a kikötött, de összegére vagy mennyiségére nézve meg nem határozott kamat, az illeték és adó után fizetendő késedelmi kamat nem 6%, hanem 5% lesz. Azonban váltó követeléseknél a 6% marad; s a gyámügyi törvény értelmében a gyám vagy gondnok által be nem szolgáltatott pénz után fizetendő kamat 8% marad. Ezen rendelkezések azonban nem érintik a jogerős ítélettel vagy bíróság előtt kötött egyességgel megállapított kamatlábát.

Siketnéma-világ cím alatt havonként kétszer 8—8 oldalon megjelenő lap indult *Atyimovics Péter* siketnéma szerkesztése alatt Budapesten. Külföldön már régebben van olyan lap, mely a siketnéma ügyét képviseli, de nálunk ez az első. Valóban messze haladt már e humánus ügy terén ami országunk is. Ime a szerkesztő 26 évvel ezelőtt még egy szót sem tudott szólni, most pedig 30—35 éves korában érthetően beszél maga, az ajkak mozgásából letudja olvasni mások beszédét, s magyar nyelvű lapot szerkeszt és pedig a siketnéma ügyet tekintve — egész szakavatottsággal. A láptársakhoz intézett ama kérése: „szeressenek engem”, — bizonyosan nem jelent kevesebbet,

mint hogy mozdítsák elő mindanyian, azt a humánus érdeket, melyet az ő lapja képvisel; de kimélik meg azon keserűségtől, melyet a lapok egymásnak egymáselleni féltékenységből és irigységből okozni szoktak. Bizonyosan megkímélik; mert egyelőre versenytárgya nem lesz.

Magas életkort ért el Szamos Ujváron három ikertestvér asszony névszerint Kincses Kristófné, Pap Zakariásné, és Deák Simonné. Mindannyian 84 — 84 évet éltek már. Nevezetes életökben még az is, hogy mindhárman egy napon mentek férjhez, s hogy férjeikkel soha nem veszekedtek. Talán ez utolsóért lehet rajtok az isteni különös kegyelem, hosszú életkor ejándékozásában bebizonyulva.

Detsinyi Frigyes szolidnak látszó droguista kereskedőt a rendőrség letartóztatta, s atkisértette az ügyészséghez, mert kitént, hogy kereskedését tolvajárak megvétele és elárulásából tartotta fel. Több nagy cég van a bűnös üzlet által megkárosítva; de még eddig magok sem tudván megállapítani kárak mennyiségét: — az arra vonatkozó tárgyalásokat folytatják.

Mátéffy Kálmán volt dorozsmai főszolgabíró ki Sima Ferenc országgy. képviselőt a szentesi pályaudvarban orvul megáamadta a járásbíróság 450 ft fő és 10 ft mellékbüntetésre ítélte.

Dr. Diószeghy Gábor megbotránkozását jelenti ki a Diószeghy őrmester jellemzésére közzétett Péntek Ferenc-féle nyilatkozat felett. Azt olcsó és dicsőségshajászó reklamahajhászatnak nevezi; s kikorrigálni igyekszik azzal, hogy a meggyilkolt őrmestert, szüleit tisztelő, szigorú, de kötelességtudó, feddhetlen jellemű, s hazáját szerető jó katonának lenni állítja, s mint ilyent és mulattatni képes őszinte jó modoru embert is mindenkor szívesen látta; nemhogy eltöltötte volna házának felkeresésétől. Szerinte tehát Péntek Ferenc midőn egyrésztől valótlanságokat bocsátott közre, másrésztől nem volt képes a rokon illetőleg testvérehez való rossz ítéletet megváltoztatni: a nemzeti és állami érdekek megvédését bátran bizhatta volna nálánál hivatottabbakra; mindenekfelett nem lett volna szükség arra, hogy a mélyen megszorodott agg szülék és család iránti kegyelet ellen vétsen.

Az öngyilkossági mánia mily mérvben terjed a nép között: Fehérmegye vaáli járása bizonyítja, melyben a legutóbbi napokban nem kevesebb, mint nyolc öngyilkossági történet, hol Pázmándon Kerkuska József és felesége, Hegyi József és neje felakasztották magukat. Acsnthon Hegedüs János kutba ugrott; Tordason Podhorszky Béla, Bicskén Radanovics István, Dobozon Tóth Sándorné fobelőtték magokat

A könyvnyomtatás római találmány
Az emberi művelődéstörténet nagy alakjai közt talán senkinek sem tépték meg annyiszor babérait, mint a könyvnyomtatás feltalálóját Guttenberg Jánosét. Az olaszok Pamfilio Castaldi nevű honfitársuknak ítélik oda a feltalálás dicsőségét és legújabbán Adrian Diaconu oláh építész és régiségbuvár az ő dicsőséges multu őseire, a régi rómaiak számára vindikálja a korszakalkotó találmányt. A karánsebesi oláh püspökség lapja, a Foia Diecesana szerint Diaconu, Bogsán mellett a Bersovia című római gyarmat romjai közt ráakadt annak a bizonyítékára, hogy a rómaiak, illetve Flavia Felix negyedik legiója már Krisztusz születése után a II. században ismerte a szétszedhető betűkkel végzett könyvnyomtatást, amelynek műhelye bersovcai castrum stativumban volt. Egyébként Cicero egyik munkájából is egészen világosan kiténik — természetesen az oláh régiségbuvár szerint, — hogy a rómaiak tényleg ismerték a betűszedést. Ezt az epochális felfedezést a bukaresti tudományos akadémia két tagja is megvizsgálta és igazat adott Diaconunak. A románok persze azóta még büszkébbek az ő őseikre.

Öngyilkos magyar hadapródnövendék. Mint Bécsből táviratozzák, Molnár első éves magyar hadapród növendék ma reggel öt óraker az ottani Stif-kaszárnyában fobelötte magát. Az öngyilkosságot az iskolateremben egy ismétlőfegyverrel követte el. Családja, tanárai kedvelték s nem is sejtik tettének okát. Három, rokonaihoz irt levelet hagyott hátra; ezek talán megmagyarázzák, miért unta meg fiatal életét.

Halálozás. Őszinte részvétellel osztozunk a mély gyászban, mely szeretett barátunkat N. T. Sass Béla theol. tanárt, a debreceni ev. református főiskola ez idej rectorprofessorát sokat szenvedett édes atyjának Sass Károly albisi lelkésznek, kimultában sujtotta. A boldogult valódi példányképe volt a hü lelképásztornak, akiben nemcsak vérszerint való gyermekei, de egész gyülekezete is édes atyjukat vesztették el. Legyen csendes a hü munkás nyugalma. A gyászoló család a következő gyászjelentést bocsátotta ki: Alulírottak, úgy magunk, mint az összes rokonok nevében, mély fájdalommal jelentjük, a feledhetetlen jó férj és gondos édes atya nagytiszteletű Sass Károly albisi ev. ref. lelkész urnak, 1848/49-ben az I. ső honvéd hadtest tábori papjának, élete 77-ik lelképásztorkodása 41-ik évében, folyó hó 1-én hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. Megboldogult kedves halottunk földi maradványai f. hó 3-án szerdán délután 3 óraker fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint az albisi sirkertben örök nyugalomra tétetni, melyre rokonainkat barátainkat, ismerőseinket bánatos részvétellel meghívjuk. Albison. 1895. június 1. Özv. Sass Károlyné szül. Csécsy Nagy Julianna, Sass Elemér, Sass Béla.

A »Debrecen« függetlenségi párt-közlöny szerkesztőt cserélt. Új szerkesztővé dr. Nagy Zsigmond lett — Julius 1-ső napjától fogva.

Müncheni festő a Hortobágyon. A hét utolsó napjain Meisl Ágost müncheni festőművész, a világhírű »Fliegende Blätter« rajzolója időzött a Hortobágyon, modelleket gyűjtve a pásztor-élet köréből veendő festményeihez. Segítségül magával vitte Kiss Ferenc debreceni festőt és fényképészt, aki a német művész számára több sikerült fénykép főlvetel eszközölt.

Az országház építése. Az országház épületének a Duna felé néző része most már egészen tisztán, a legapróbb diszítésig látható a Dunáról. A külső munkálatokat ugyanis már teljesen bevégezték és az állványokat leszedték. Most még csak a nádor-utcai homlokzatot nem láthatni jól, de néhány nap mulva az is lehetséges lesz, mert az állványok leszedését már ott is megkezdték. A belső munkálatok elvégzése van tehát még hátra, de ez aztán jó időt fog igénybe venni. Mindazáltal valószínűnek tartják, hogy az országházat a millenniumra megnyithatják, mert a jövő esztendőre már csak a diszítési munkálatok maradnak hátra.

A szerelem tragikumája iszonyuan beteljesedett Bécsben dr. Rammel Ferenc törzserorvos családja felett. Férj és nő a legbensőbb szeretettel egymáson s együtt csüngtek eszményi szépségű serdülő leányukon. A nő és anya attól féltében, hogy azt a nagy boldogságot valaha elveszthetik előbb leányát azután magát megmérgezte. A férjet látszólag nem sujtotta le a csapás, s a két halottat eltemette. Ámde csakis látszólag, mert a család fő midőn július 2-án végighallgatta — elvesztett kedvesei lelki üdvéért tartott gyász-misést: Cyankálit ivott, s ntánok ment az oly forrón szeretetteknek.

A rangemelés — mint írják — a már megtörtént négy mágnási rangraemeléssel nincs kimerítve. A létező mágnásokra tett kellemetlen (?) hatást azzal akarják korrigálni, hogy a régebbi mágnások családjából három hercegi méltóságra emelést akarnak teremteni, mely kitüntetés, a Károlyi, Fesztetics, és Andrássy grófi családokat érintené. A netalán vágyakozó nem mágnási családokat meg új báróságokkal vigasztalják.

Halálozás. Vettük a következő gyászjelentést: Alulírottak fájdalommal jelentjük a magunk, valamint az összes rokonság nevében a szerető apának, nagyapának, apósnak és rokonnak Csengei Csenge István Aszód városa nyug. jegyzőjének életének 83-ik évében, végelgyengülés folytán, július 2-án bekövetkezett gyászos elhunytát. A boldogult hült teteimet folyó hó 4-én délután 3 óraker fogjuk az ág. ev. egyház szertartása szerint, a Magyar-utca 16-ik számú házból örök nyugalomra helyezni. Eperjes, 1895. július 3-án. Áldott legyen emlékezete! Csengey Gusztáv, fia. Bartha Lenke és özv. Csengey Vilmosné szül. Tóth Izabella, menyei. Csengey Izabella, Csengey Vilmos, Csengey Sándor, Csengey Zoltán Csengey Ilona unokái.]

Általános sztrájk a millenniumra. A szociáldemokrata munkások, de inkább azok, akik a Népszava című szociáldemokrata lap s az igazi internacionális párt körül csoportosulnak, általános munkássztrájkot terveznek a millenniumra. Ez a vállalkozás azonban úgy látszik nem talált általános helyeslésre a munkások között sem, mert úgy értesülünk, hogy a hazafias munkások körében nagy visszatetszést keltett az az indítvány, hogy romlására legyenek e nagy nemzeti ünnepségek s erős akciót indítottak a tulzók törekvései ellen. Ők is nagy nyilvános gyűlést fognak összehívni s ezen tiltakoznak majd az ellen, hogy őket ilyen hazafiatlan vállalkozásba vigyék.

Salamon király sarköve. Az ezredéves kiállítás történelmi főszoportja igazgatójának kérésére a hercegprímás kieszközölte dr. Flopp János parenzo-pópai püspöknél, hogy ez Salamon király sarkövének a polai püspöki kertben őrzött töredékét a kiállításnak engedje át és dr. Weisshäupfel Rudolf polai tanárnak engedje meg, hogy a sarkő hiányzó részei után kutat-hasson. A sarkőtöredék már meg is érkezett Pólából. A kemény mészkőből faragott sirlap 1.74 méter hosszú és 47 centiméter széles s minden diszítés nélkül való. Felirása a következő:

*Hic Requiescit Illustrissimus
Salamon Rex Pannoniae.*

Az ország régi neve: Pannonia, amelyet az Árpád-házból való első királyok rendszeresen használtak, a sarkő eredetisége mellett bizonyít. Mi pedig erre azt mondjuk, hogy nagyon ügyetlen hamisítás lenne az, mely az eredetiségnek még csak valószínűségét sem tudná adni.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

Az egyházpolitikai törvények végrehajtására vonatkozó kormány-rendeletek közlése a hivatalos »Budapesti Közlöny«-ben kezdetüket vették. Megjelent már az 1894. XXXI. t.-cikk, mely 1895-ik évi okt. 1-én lép hatályba; az 1894. XXXIII. t. cikknek a házasságok kihirdetése, a házasságkötésnél való közreműködésre és a házassági anyakönyvek vezetésére szolgáló rendelkezése; az 1894. XXXII. t. cikk, mely a gyermekek vallásáról rendelkezik; valamint az 1894. XXXI. és XXXIII. t.-cikkeknek Fiume város és kerületében életbeléptetésére vonatkozó reudelet.

Nehélylik a budapesti lapok azon indiscretiót, hogy a magyar lapokban csak részletekben megjelenő rendeletek már megelőzve a »Pester Lloyd«-ban német nyelven megjelentek, sőt ezt meg a bécsi »N. Fr. Presse« előzte meg s közölte a rendelet kivonatát, sőt helyenként szó szerinti szövegét is a magyar lapok a bécsi lapok nyomán voltak kénytelenek tudósítani a magyar közönséget Magyarország legfontosabb belügyi kérdéseinek egyikéről, mely már évek óta izgatottságában tartja az országot.

Nógrád- és Gömörmegeiek feliratot szándékoznak beadni úgy a királyhoz, mint a parlamenthez Gálgótzly tabornok ellen a Bratkovicei huszárok ügyében tanusított magatartás miatt. A parlamenthez intézendő felirat készen s 9 sűrű oldalra terjed s legközelebb Gömörmegei közgyűlése elébe szándékoznak terjeszteni.

Külföld.

Plener Ernő volt osztr. pénzügyminiszter képviselői mandátumáról is lemondott, mi súlyos vereség az osztrák német-szabadelvű pártra nézve. Plener az égeri kereskedelmi kamarához intézett levelében maga így indokolja lemondását, hogy meghiusulván a mérsekelt pártok koalíciója, a mely politikai eszmeért másfél év óta minden erejéből küzdött, tanácsosnak tartja, hogy a parlamenti működéstől visszavonuljon. A képviselőház — jul. 2-ik — ülésében az elnökséghez intézett levelének felolvasása, melyben mandátumáról lelépését tudatja élénk mozgást keltett. Nehogy minden oldalról jöhető kísértéseknek legyen kitéve: — július 3-án Bécsből el is utazott.

Bismark herceg súlyosan beteg, küldött-segeket nem fogad. Megújult régi arc-fájdalmához most már étvágy hiány is csatlakozott s ereje hanyatlik. Betegsége végzetes volta aggodalmat keltett. Herbert gf. Fridrichsruhéba érkezett.

Cur fecisti mihi aqyam turbulentam.

A mesének ezen nagyon is sokszor napirendre kerülő kérdését vette most ajkaira a bolgár kormány a török ellenében. A bolgár kormány ugyanis jegyzéket intézett a portához, melyben 10.000 frank kártérítést kér, a macedoniai lázadás megfékezése által a határon okozottnak állított károkért, egyúttal kijelenti, hogy határai biztosítására katonai rendszabályokhoz fog nyulni: egyszersmind Macedonia megszállására mozgósítást rendelt el. Valjon ki hinné el, hogy az a macedoniai lázadás vize, nem a bolgár titkos részvételével zavartatott fel? A portát ez a makhináció nem találja készületlenül.

Bécs, július 2. A költségvetés részletes tárgyalása alatt, a Reichsrath tételénél, Lueger a budapesti osztrák delegacionális palota részére beállított 138.000 frtos tétel ellen szól. Nem szavazhat a dualizmus egy emléke mellett, mert a dualizmus Ausztriának többet ártott, mint az elvesztett csaták. Továbbá Thun és Schmerling mellszobrának a képviselőház oszlopcsarnokában való felállításáról beszél s azt mondja, hogy az előbbi kiváló érdemeket szerzett a közoktatás terén, az utóbbi azonban sokat ártott mert a Magyarországgal szemben való kedvező helyzetet nem használta ki. Scheicher Luegernek a dualizmus ellen intézett nyilatkozatait helyesli. Az alsó-ausztriai nép nem lehet a magyarnak barátja, amikor látja, hogy Magyarországon hogyan nyomják el a németeket. Lám a kedves birodalmi testvérek! Szegény magyarországi németek, mily elnyomtatásban is részesültek e hazában! Mennyivel nagyobb megbecsülésben részesülnek Bécsben és Ausztriában például a zsidók Lueger és társai humanus jóságából!!

Bourguignon Frigyes bárót, a helytartóság alelnökét bizta meg az uralkodó az alsó ausztriai helytartóság vezetésével. Ezen körülmény, hogy a helytartói állás betöltetlenül hagyatik arra mutat, hogy a mostani ideiglenes kormány élete nem sokáig fog tartani, Kilmans-egg előbbi hivatalát, — a helytartó tanácselnökségét újra elfoglalja.

Az Angol parlament feloszlatása valószínűleg július 8-án lesz. Ez esetben az új választások július 13—25 ig fognak megtörténni.

A Porosz képviselőházi közok, bizottság azon indítványt, hogy a nők az érettségi és orvosi vizsgákat letehessek — elfogadta. A kormány képviselője kijelentette, hogy a kormány e kérdésben többé nem foglal el vizsgáló állást, mert a birodalmi kancellár kinyilatkoztatta, hogy ő nem ellenzi a nőknek orvosi pályára való bocsátását.

Cambridge hercegnek az Angol hadsereg főfelügyelői állásában utódja Lord Roberts, az indiai volt generalissimus — az afgán háboru hőse lesz.

Belgrád — július 3. — A szerb kormány beadta lemondását. A király a döntést másnapra tartotta fenn.

Bismark herceg egészségi állapotának aggasztó voltát, melyet a »Hamburgischer Correspondent« terjesztett, a »Hamburgischer Nachrichten« megcáfolja.

Szabadságharc Irországban. A New-York Recondér szenzációs hirt közöl. Értesülése szerint Irország elhatározta, hogy fegyveres erővel rázza le magáról az angol jármot. A már kész haditervet az irek, Amerikába kivándorolt honfitársaikkal együttesen dolgozták ki. Az amerikai irek hír szerint már két millió dollárt gyűjtöttek arra a célra, hogy azon elnyomott honfitársaik számára fegyvereket vásároljanak. Mikor a szabadságharc rendezve lesz, az angol parlament és tagjai egytől-egyig ki lépnek a képviselőházból ir, kikiáltják Irország függetlenségét. Az amerikai lap cikke mindenesetre komoly aggodalmakat okozhatna Európának, ha nem kánikula idején írták volna meg; de így csak a felforrott agy örületes víziójának tekinthető. Vagy ezek is számíthatnának valamely hatalmas protektorra, melynek adandó alkalommal igen kedves volna, ha az ir sordalom lekötne Anglia erőit?

KÖZGAZDASÁG.

Makón munkás lázadás van. Ezen rémhír terjedt el mindenfelé, s katonaságot kért a hatóság Szegedről. Az meg is érkezett; de épen az okozott szenzációt Makón, mert ott zendülés nemcsak nincs, hanem nem is lesz. A céltalanul oda küldött katonaság már vissza is tért Szegedre. Nagy a felháborodás Makón a nép nyugalmanak álhir által felzaklatása miatt. Az álhir terjesztőjét kutatják.

Orosházán azonban — csakugyan volna az arató munkások közt valami szocialista mozgalom, ha ugyan ez is nem olyan aratás-idei kacsa, mint a makói. Óhajandó, hogy azon katonai kirendelésre se lett legyen szükség, melynélfogva a 46. gy. ezred második zászlóalja Nagyváradról oda küldetett, s az aratás befejezteig ott is marad. Eddig legalább Orosházán sem mutatkozik szüksége a rendkívüli intézkedések megtételének.

A nagyváradi László-malom árverésén Garay által ígért 260,000 frt árt, a helybeli Hunyady-malom 261,000 frt pót-ajánlattal felül igérvén, ez utóbbi részvény-társaság birtokába megy.

Krámer József terménykereskedő cég bukása követte a Neumayer-féle cég bukását; s úgy tartják, hogy ezen bukások még több áldozatot is fognak magok után rántani.

Khinai új kölcsönt fognak jövő héten a londoni piacon kibocsátani egész függetlenül az orosz által protegált kölcsöntől. Vagy talán az, ez utóbbi khinai megalázó kölcsön fiaskóját jelenti?

A magyar állam hitelének emelkedését bizonyítja a 3%-os magyar állampapírnak rendkívül nagy tuljegyzése nemcsak a

német tőke részéről, hanem részt kérnek abból a londoni első rangú bankok is.

A Tarnóczy-féle tüzoltószert és gépgyár Kossuth Ferenc elnöktele alatt közgyűlésileg elhatározta, hogy a részvénytársaság cégneve »Hunnia« gépgyár és vasöntőde részvénytársaság lesz. A gyár kiválóan prosperál s nemcsak a belföldi fogyasztás terén tulszárnyalta a külföldi versenyt, hanem külföldre kivitelben is tekintélyes állást vívott ki magának. Mérlege 207.823 frt bruttó hasznót mutat fel, s 59.249 frt tiszta haszon maradt rendelkezésre.

A tengeri szállítás-díjak a hajóépítkezés aránytalan szaporulata, s ennek következtében kifejlett verseny miatt annyira alászállottak, hogy a hajózás megélhetése majdnem kétségessé válik. Növeli ezen hátrányt a konzulátusi díjak szedése, mely minden egyes hajóra, minden kikötő érintésével 25 frt terhet ró, s pedig a még 1847-ben alkotott, tehát ma már nagyon elavult tarifa szerint; nem tekintvén, hogy a világ azóta nagyot fordult, — a hajók száma felette megnövekedett s a szállítási díjak nagyon alászállottak. S hogy mily anomalia van ebben, leginkább kitűnik abból ha a külföldi, például az olasz konzulátusi díj tarifát összehasonlítjuk a mienkkel, mert Olaszországban a mi hajóink kevesebbet fizetnek az olasz kormányoknak, mint a magunkénak.

Második hátrány a kikötői illetékekben van, melyek magassága szintén tarthatatlan. S ami legnagyobb elégedetlenséget szül az, hogy ezen állapoton sem kérvényezés, sem interpelláció, sem gyűlésés nem képes segíteni. A delegációk elé terjesztés — Kálnoky ígérete szerint — az ő bukása miatt most is elmaradt. Pedig a reform itt épen nem késhet, hacsak az osztrák magyar tengerészetet válságba juttatni nem akarják.

H I R D E T É S E K.

**A „ZEMPLÉN“
KÖNYVNYOMTATÓ MŰINTÉZETE**

S.-A.-UJHELYT.

Kitüntetve az Országos Iparegyesület által 1891-ben bronz és 1892-ben ezüst éremmel.

A nagyérdemű közönség szives figyelmébe ajánljuk tetemesen megnagyobbított, ujonnan felszerelt és a legmodernebb betűkkel berendezett vállalatunkat, a

ZEMPLÉN NYOMDÁJÁT

nyomtatvány szükségletének fedezésére.

Főszlyt fektetünk arra, hogy a nálunk megrendelt nyomtatvány, legyen az bár a legegyszerűbb czélra szolgáló is, **tiszta, hibátlan, tetszetős és pontos** kiállításban kerüljön ki a sajtó alól.

Közvetlen összeköttetéseink a legnagyobb papirgyárakkal lehetővé teszik, hogy nyomtatványainkhoz a legjobb minőségű papirost adjuk s azokat a legjutányosabban számítsuk.

Nyomdánk el van látva **aranyozó-, drótfűző-** s más **segéd-gépekkel** felszerelt **könyvkötő-műhelylyel** is, minélfogva az üzletünkben kikerülő munkák házilag fűzetnek és köttetnek, tehát jutányosabban állíthatók elő. Nagy szlyt fektetünk a privát munkák csinos kiállítására is és azok jutányos árban számítása egyik főterkvésünk leend.

Kérjük a n. érdemű közönséget, hogy nagybecsű bizalmukkal és rendeléseikkel vállalatunkat, úgy mint eddig, ezután is megtisztelni sziveskedjenek. Egy hozzánk intézett levelező-lapban kifejezett kívánságra bárhova szivesen küldjük el **intézetünk képviselőjét**, ki a szükséges felvilágosítással és költségvetéssel is szolgál.

Kiváló tisztelettel

A „Zemplén“ nyomdája.